

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Запорізька державна інженерна академія

Кафедра менеджменту організацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

_____ проф. Є.Я. Швець

«_____» _____ 2012 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія управлінської думки

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 0306 - «Менеджмент і адміністрування»
(шифр і назва галузі знань)

напрямок підготовки _____ 6.030601 – «Менеджмент»
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)»
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____ «Менеджмент підприємництва виробничої сфери»
(назва спеціалізації)

факультет _____ Економіки та управління
(назва факультету)

Запоріжжя
2012 р.

Робоча програма дисципліни «Історія управлінської думки» для студентів за
напрямом підготовки 6.030601 «Менеджмент»,

спеціальністю 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами
економічної діяльності)»

«__» _____ 2012 - 13 с.

Розробники: Венгер О.М. доц. каф. МО, к.політ.н.

(автори, посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту організацій

Протокол від «__» _____ 2012 року № _____

Зав. кафедри _____ В.Г. Воронкова «__» _____ 2012 року
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною радою 0306 – «Менеджмент і адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Протокол від «__» _____ 2012 року № _____

Голова ради _____ В.Г. Воронкова «__» _____ 2012 року
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено вченою радою факультету економіки та управління

Протокол від «__» _____ 2012 року № _____

Голова ради _____ В.В.Глуцевський «__» _____ 2012 року
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

1.Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
2.1 Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки Фахівця	5
2.2 Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальної дисципліни	5
2.3 Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни	6
3. Програма навчальної дисципліни	6
3.1Змістовий модуль 1. Становлення перших теорій управління	6
3.2 Змістовий модуль 2. Розвиток управлінської думки в XX-XXI столітті	6
4. Структура навчальної дисципліни	7
5. Теми семінарських занять	8
6. Теми практичних занять	8
7. Теми лабораторних занять	8
8. Самостійна робота	8
9. Індивідуальні заняття	9
10. Методи навчання	9
11. Методи контролю	10
12. Розподіл балів, які отримують студенти	10
13. Методичне забезпечення	11
14. Рекомендована література	11
15. Інформаційне забезпечення	13

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень (ОКР)	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - <u>2</u>	Галузь знань <u>0306 «Менеджмент і адміністрування»</u> <i>(шифр і назва)</i> Напрямок підготовки <u>6.030601 «Менеджмент»</u> <i>(шифр і назва)</i> Спеціальність (професійне спрямування): <u>7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)»</u> <i>(шифр і назва)</i> Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр</u>	<u>Нормативна</u> За вибором <i>(підкреслити)</i>	
Кількість змістових модулів - <u>2</u>		Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	2-й
		Лекції	
		<u>16</u> год.	<u>6</u> год.
		Практичні, семінарські	
		<u>16</u>	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		<u>40</u> год.	<u>66</u> год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: оцінка	
(назва) Загальна кількість годин - <u>72</u>			
Тижневих годин для денної форми навчання: - <u>8</u>			
аудиторних - <u>4</u>			
самостійної роботи студента - <u>5</u>			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 16 : 20; для заочної форми – 3 : 33.

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни «Історія управлінської думки»: формування у майбутніх менеджерів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; знання історичних тенденцій і закономірностей розвитку менеджменту.

Основним **завданням** вивчення дисципліни є формування у студентів знань з таких основних питань:

- зародження світової управлінської думки та історичні передумови виникнення менеджменту;
- історія розвитку управлінської думки в Україні ;
- виникнення і розвиток наукових шкіл менеджменту;
- особливості і тенденції розвитку сучасного менеджменту, сучасні підходи до управління;
- сучасна система поглядів на управління.

2.1 Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування у студентів таких навичок як:

- вміння аналізувати та оцінювати історичні події та процеси;
- здатність аналізувати соціально-значущі проблеми та процеси, що відбуваються в суспільстві та прогнозувати можливий їх розвиток у майбутньому;
- знання основних етапів еволюції управлінської думки;
- здатність використовувати основні теорії мотивації, лідерства та влади для вирішення управлінських задач;
- здатність оцінювати умови та наслідки управлінських рішень, що приймаються;
- знайомство з основами міжкультурних відносин в менеджменті та здатність ефективно виконувати свої функції в міжкультурному середовищі.

Вивчення дисципліни включає лекційні (аудиторні) та практичні заняття, що забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє засвоєнню практичних навичок використання сучасних тенденцій менеджменту в управлінні підприємством (організацією) в ринкових умовах, допомагає в розвитку системно-аналітичного мислення.

2.2 Інтегровані вимоги до знань і умінь з навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

✓ **знати:**

- передумови виникнення та значення управлінських революцій;
- сутність, зміст та специфіку менеджменту;

- основні етапи його становлення та розвитку як науки, професії та мистецтва;
  - спеціальну термінологію загального менеджменту;
  - основні концепції, теорії та школи менеджменту;
  - основні закони та закономірності розвитку соціальних систем (організацій);
  - основні функції, принципи та стилі управління;
- ✓ **вміти:**
- виявляти протиріччя між теорією та практикою менеджменту;
  - творчо міркувати та знаходити оптимальне рішення в стандартних та нестандартних ситуаціях;
  - застосовувати методи наукової організації праці для ефективного управління , людськими, матеріальними, фінансовими, інформаційно-технологічними ресурсами підприємства (фірми);

Набуті студентами теоретичні знання та практичні навички з дисципліни будуть необхідні їм при виконанні аналітичних досліджень під час переддипломної практики, при написанні випускних дипломних робіт, у подальшій професійній діяльності.

2.3 Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Історія управлінської думки» передбачає тісні зв'язки з іншими навчальними курсами: «Основи менеджменту», «Мотиваційний менеджмент», «Менеджмент організацій», «Стратегічний менеджмент», «Лідерство», «Методи прийняття управлінських рішень» та ін.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Історія управлінської думки

Змістовий модуль 1. Становлення перших теорій управління

Тема 1. Предмет і підходи до аналізу управління як наукової дисципліни

Організація як форма діяльності людей. Необхідність управління організаціями.

Еволюція управлінської думки як предмет історії вчень менеджменту. Управління виробництвом як система. Основні положення традиційного і сучасного менеджменту. Методи вивчення історії менеджменту. Еволюція вимог до менеджерів.

Школи управління й основні підходи до його вивчення.

Тема 2. Зародження світової управлінської думки

Управління в період індустріалізації, що наближалася. Меркантилізм. Фізіократія. Пробудження управлінської думки. Ранні вчення менеджменту.

Роберт Оуен – менеджер і батько сучасного менеджменту з управління персоналу.

Тема 3 Передумови виникнення наукового управління

Менеджмент періоду промислової революції в Англії. Чарльз Беббідж. Енрі Юр. Вільям Стенлі Джевонс.

Формування менеджменту в США. Індустріалізація в США: пріоритети управління і виробництва. Американська система виробництва. Залізниця й управлінська думка в Америці. Даніел Крей Маккалум. Генрі Варнум Пурр. Поширення знань про управління. Виникнення освіти для менеджерів.

Тема 4. Становлення та розвиток школи наукового менеджменту

Фредерік Тейлор – творець наукового менеджменту. Наукові праці Ф.Тейлора.

Науковий менеджмент Генрі Ганта.

Наукові розробки подружнього союзу Френка і Ліліан Гілбрейт.

Гаррінгтон Емерсон: досягнення ефективності через організацію. 12 принципів продуктивності.

Генрі Форд – система менеджменту та «фордизм»

Змістовий модуль 2. Розвиток управлінської думки в XX-XXI столітті

Тема 1 Умови становлення та розвитку адміністративної школи управління

Загальна теорія менеджменту або “Файолізм”. Анрі Файоль: особистість і кар’єра. Необхідність теорії менеджменту і сутність адміністративної школи. Принципи менеджменту. Елементи менеджменту.

Уніфікація завдань менеджменту. Ліндел Урвік.

Цілі організації і координація дій. Джеймс Муні.

Вчення Макса Вебера про бюрократію. Бюрократія як “ідеальний тип” адміністративної організації. Різновиди влади. Елементи бюрократії.

Тема 2 Необхідність та передумови розвитку біхейвіоритського напрямку в теорії менеджменту.

Народження промислової психології. Гюго Мюнстерберг.

Філософ бізнесу Меррі Фоллет.

Вступ в епоху школи людських відносин. Хоторнські експерименти. Джорж Елтон Мейо. Наукові погляди Фріца Ротлісбергера. Людські відносини, лідерство і мотивація.

Організаційна інтеграція Честера Бернарда. Сутність організації. Організації формальні і неформальні. Теорія влади. Функції керівника.

Розвиток школи “людських відносин”: від психоаналізу до біхейвіоризму. Теорія ієрархії потреб за Абрахама Маслоу. Мотивація для самореалізації.

Тема 3 Розвиток кількісної школи управління.

Системний підхід у сучасному управлінні. Теорія загальних систем Людвіга фон Берталафі, Кеннета Боулдінга. Концепція управління згідно з цілями Пітера Друкера. Модель “Мак-Кінсі 7С” Томаса Пітерса і Роберта Уотермана.

Ситуаційний підхід. Концепція стратегічного управління Ігора Ансоффа. Стратегія функціонування Майкла Портера. Сучасні стратегії розвитку.

Тема 4. Національно-історичні особливості моделі менеджменту.

Американська модель менеджменту: інфраструктура, конкурентоздатність, фактори ефективності.

Історія управлінської думки в Японії: від С. Куботи, Е. Саконісі до Т. Катаїсі. Популяризація системи Тейлора та принципів наукового менеджменту на японських підприємствах. Японізація управлінської думки у 70-90-хх рр.

Тема 5. Розвиток управлінської думки в Україні

Розвиток управлінської думки в Україні до середини XIX століття. Наукові погляди Михайла Андрійовича Балудянського, Василя Назаровича Каразіна. Випускники Києво-Могилянської Академії. Управлінська думка в Україні з другої половини XIX століття до 1917 року. Наукові погляди Івана Васильовича Вернадського, Миколи Християновича Бунге, Михайла Івановича Туган-Барановського. Розвиток національно обумовленої управлінської думки. Концепція “Організаційного управління” О.О. Богданова. Концепція “Фізіологічного оптимуму” О.А. Єрманського (Малиновського). Концепція “Вузької бази” О.К. Гастева. Концепція “Організаційної діяльності” П.М. Керженцева. “Соціально-трудова концепція управління виробництвом” Н.А. Вітке. “Теорія адміністративної ємності” Ф.Р. Дунаєвського. Управлінська думка повоєнного періоду.

Професіоналізація менеджменту в Україні. Бізнес-освіта в умовах професіоналізації менеджменту.

Тема 6. Характерні ознаки теорії управління на сучасному етапі розвитку менеджменту – теорія гуру

Академічна школа гуру: Ф. Котлер, М. Портер, Р. Кантер, Г. Мінцберг, К. Бланчард.

Школа консультаційних гуру: П.Друкер, Р. Блейк, Дж. Моутон, Ч. Кепнер, Б.Трего, Ф.Кросби, Т. Питерс, Р.Уотерман, Е.Демінг.

Школа менеджерів-героїв: Дж. Робінсон, Е.Карлайси, У.Кей, Н.Остін

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лек	практ.	Лаб	інд.	с.р.		лек	практ	лаб	інд.	с.р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Історія управлінської думки												
Змістовий модуль 1. Становлення перших теорій управління												
Тема 1. Предмет і підходи до аналізу управління як наукової дисципліни	5	1	-	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема.2.. Зародження світової управлінської думки	8	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 3. передумови виникнення наукового управління	7	1	2	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 4. Становлення та розвиток школи наукового менеджменту	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 5 Умови становлення та розвитку адміністративної школи управління	8	2	2			4	8					8
Разом за змістовим модулем 1	36	8	8	-	-	20	36	3	-	-	-	33
Змістовий модуль 2. Розвиток управлінської думки в XX-XXI столітті												
Тема 1 Необхідність та передумови розвитку біхейвіоритського напрямку в теорії менеджменту.	8	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 2 Розвиток кількісної школи управління.	8	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 3. Національно-історичні особливості моделі менеджменту	7	1	2	-	-	4	7	-	-	-	-	7
Тема 4. Розвиток управлінської думки в Україні	8	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема.5. Характерні ознаки теорії управління на сучасному етапі розвитку менеджменту	5	1	-	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8	-	-	20	36	3	-	-	-	33
Усього годин	72	16	16			40	72	6	-	-	-	66
ІНДЗ												
Усього годин	72	16	16			40	72	6	-	-	-	66

5 ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зародження світової управлінської думки	2
2	Виникнення і розвиток наукового управління	2
3	Розвиток наукового менеджменту	2
4	Адміністративна школа управління	2
5	Школа людських відносин	2
6	Науковий підхід до дослідження управління в ХХ-ХХІ столітті	2
7	Національні особливості менеджменту та дослідження управління на сучасному етапі	2
8	Розвиток управлінської думки в Україні	2

6 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-	-	-

7 ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

8 САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/в)	Кількість годин (з/в)
1	Становлення ранніх теорій управління	10	15
2	Школи менеджменту	10	16
3	Розвиток управлінської думки в Україні	10	20
4	Сучасні концепції управління та основні тенденції розвитку менеджменту в ХХІ ст.	10	15
Разом		40	66

9 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1 Система організації праці й управлінських відносин Тейлора.

Тема 2 Генрі Форд — ініціатор створення й впровадження поточно-масового виробництва.

Тема 3 Організаційно-технічні принципи управління Форда.

Тема 4 Ситуаційний підхід до управління (“Закон ситуації” М.Фоллет. Концепція стратегічного управління І.Ансоффа. Стратегія функціонування і стратегія розвитку М.Портера).

Тема 5 Емпірична школа управління (П. Друкер, Р. Девіс, Л. Ньюмен, Д. Мілер, Г. Мінцберг).

Тема 6 Сучасний біхевіоризм.

Тема 7 Школа соціальних систем (Д. Марч, Г. Саймон, А. Епіціоні, Ч. Бернар, Т. Парсонс).

Тема 8 Нова (кількісна) школа науки управління (Р. Льюїс, Д. Форрестер, А. Голдберг, Р.Акофф, Л.Берталанфі, С.Бір, К.Боулдінг, Р.Калмен, Л.Клейн, Д.Екман, А.Ентховен, Е.Квейд).

Тема 9 Основні положення старої і нової парадигми управління.

Тема 10 Розвиток менеджменту в США.

Тема 11 Особливості і основні риси японського менеджменту.

Тема 12 Еволюція управлінської думки як предмет історії вчень менеджменту.

Тема 13 Основні положення традиційного і сучасного менеджменту.

Тема 14 Роберт Оуен – менеджер і батько сучасного менеджменту з управління персоналу.

Тема 15 Розвиток управлінської думки в Україні до середини ХІХ століття.

Тема 16 Особливості і тенденції сучасного менеджменту.

Тема 17 Професіоналізація менеджменту в Україні.

Тема 18- Бізнес-освіта в умовах професіоналізації менеджменту

Тема 19 Розвиток управлінської думки в ХХ ст.

Тема 20 Сучасні концепції розвитку

10 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес у Запорізькій державній інженерній академії здійснюється за кредитно-модульною технологією – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

У ЗДІА впроваджена рейтингова система оцінювання – система визначення якості виконаної студентом усіх видів аудиторної та самостійної навчальної роботи та рівня набутих ним знань та вмінь шляхом оцінювання в балах результатів цієї роботи під час поточного модульного та напівсеместрового підсумкового контролю, з наступним переведенням рейтингової оцінки в балах в оцінки за традиційною національною шкалою та шкалою ECTS.

11 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання навчальних успіхів студентів реалізується шляхом проведення поточного та підсумкового контролю успішності.

Поточний контроль здійснюється за тестовою методикою оцінки засвоєння студентами теоретичного матеріалу та бальною оцінкою якості виконання індивідуальних завдань із самостійної роботи.

Виходячи із максимального рейтингового балу за період вивчення дисципліни (або упродовж напівсеместру) -100 балів, значення максимальної рейтингової оцінки для першого та другого змістовного модуля складає 50 балів.

Вони розподіляються наступним чином

Для першого змістового модуля

тестування – 20 балів

виконання практичних завдань – 20 балів

виконання самостійних та індивідуальних завдань – 10 балів

Для другого змістового модуля

тестування – 20 балів

виконання практичних завдань – 20 балів

виконання самостійних та індивідуальних завдань – 10 балів

12 РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування (Т), лабораторні роботи (ЛР), практичні заняття (ПЗ), самостійна робота (СР), складання іспитів					
Змістовний модуль	Максимальна оцінка показника, бали				Разом, не більше
	Т	ЛР	ПЗ	СР	
1	20	-	20	10	100
2	20	-	20	10	
Разом	40	-	40	20	
Підсумковий контроль (іспит)	80		20		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Історія управлінської думки. Навчально-методичний посібник для бакалаврів ЗДІА напрямку 6.03,0601 «Менеджмент» денної та заочної форми навчання / Укл. В.Г. Воронкова, В.В. Мельник, О.С. Мороз, М.А. Ажажа – Запоріжжя, РВВ ЗДІА, 2008. –103 с.- 54 прим.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Андрушків Б. М, Кузьмін О. Є Основи менеджменту. Львів, 1995.
2. Веснин В, Р. Основы менеджмента: Учебник. М., 1996.
3. Виханский О. С., Наумов А.И. Менеджмент: Учебник. – 3-е изд. – М.: Гардарики, 2002. – 528 с.
4. Воронкова В.Г. Кадровий менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2004. – 192 с.
5. Управління людськими ресурсами: філософські засади. Навчальний посібник / під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 576с.
6. Герчикова И. Менеджмент. – М.: ЮНИТИ, 1997. – 485 с.
7. Дідковська Л.Г., Гордієнко П.Л. Історія вчень менеджменту: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2008.
8. Дункан Дж. У. Основополагающие идеи в менеджменте. Уроки основоположников менеджмента и управленческой практики. М.,1996.
9. История менеджмента: Учеб. пособие / Под ред. Д. В. Валового. М., 1997.
- 10.Классики менеджмента / Под ред. М. Уорнера / Пер. с англ. под ред. Ю.Н. Каптуревского. – СПб.: Питер, 2001. – 1168 с.
- 11.Кредисов А.І. Історія вчень менеджменту: Підручник. – К.: Знання України, 2001. – 300 с.
- 12.Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 620 с.
- 13.Наука управляти: з історії менеджменту. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. І. О. Слепов, Пер. з рос. Л. І. Козій, М. І. Матрохіпа, П. Л. Пироженко, К., 1993.
- 14.Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навч. посібник, для студентів вищих навчальних закладів. — К.: «Кондор», 2003 — 556 с.
15. Родченко В.В., Новак В.О. Менеджмент: Навчальний посібник: — К.: НАУ, 2001.- 400 с.
- 16.Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент: Посібник. – К.: Академвидат, 2003. – 464 с.
- 17.Хміль Ф.І. Основи менеджменту: підручник. – К.: Академвидат, 2003. – 608 с.
- 18.Шегда А.В. Основы менеджмента: Учебное пособие. – К.: Товариство “Знання”, КОО,1998. –512 с.

Додаткова література

- 19.Ансофф И. Стратегическое управление: Пер. с англ. — М.: Экономика, 1989. - 397с.
20. Антология экономической классики, В. Петти. А. Смит, Д. Рикардо. — М..1993.

21. Белогуров В.П. Основы управления. – Х.: Консум, 2003. – 240 с.
22. Бондарь Н.П., Васюхин О.В., Голубев А.А., Подлесных В.И. Эффективное управление фирмой: современная теория и практика. – СПб.: Бизнес-пресса, 1999.
23. Дракер П. Управление, нацеленное на результаты: Пер. с англ. – М.: Технолог. шк. бизнеса, 1993. – 132 с.
24. Ру Домінік, Сульє Даніель Управління / Пер. з фр. – К.: Основи, 1995. – 442 с.
25. Історія економічної думки України / За ред. р. Х. Васильєвої. К., 1993.
26. Комаров А.Г., Кудашев А.Р., Брандукова А.А., Муфтиев Г.Г. Современный менеджмент: теория и практика / Под ред. А.Г. Комарова, Г.Г. Муфтиева. – СПб.: Питер, 2004. – 432 с.
27. Кунц Г., О’Доннел С. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций. Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1981. – 398 с.
28. Оучи У.Г. Методы организации производства: японский и американский подходы / Пер. с англ. – М., 1993.
29. Оуэн Р. Избранные сочинения. М., 1950. Т. 1.
30. Паркинсон С. Эти непонятные японцы. Принципы японского управления. – М.: Технол. Шк. Бизнеса, 1991. – 196 с.
31. Паркинсон С.Н., Рустомджи М.К. Искусство управления. – М.: Агентство «Фир», 1997.
32. Питерс Т., Уотерман Р. В поисках эффективного управления: Опыт лучших компаний. – М.: Прогресс, 1986. – 418 с.
33. Санталайнен Т., Водтилайнен Є., Поренне Л., Ниссинен Й.Х. Управление по результатам: Пер. с фин. / Общ. ред. и предисл. Я.А. Леймана. – М.: Прогресс, 1993. – 352 с.
34. Уткин Э. А. История менеджмента. М., 1997
35. Файоль А., Емерсон Г., Тейлор Ф., Форд Г: Управление — это наука и искусство. М., 1992.
36. Фалмер Р. М. Энциклопедия современного управления В 5-ти т. М., 1992.